

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет
Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
науково-педагогічної та
навчальної роботи
Історичний факультет
Тарас ПШЕНИЧНИЙ
«__» _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія української етнології до кінця XIX ст.

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки	
спеціальність	032 Історія та археологія	
освітня програма	Історія України та культурна антропологія (з поглибленим вивченням іноземних мов)	
Вибірковий блок вид дисципліни	Етнічна історія та етнокультура вибіркова	
	Форма навчання	денна
	Навчальний рік	2020 /2021
	Семестр	5
	Кількість кредитів ECTS	3
	Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
	Форма заключного контролю	залік

Викладач: Гончаров Олександр Петрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Гончаров Олександр Петрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри етнології
краєзнавства

Валерій КАПЕЛЮШНИЙ

(підпис)

Протокол №13 від «30» червня 2021 р

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від «26» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

Наталія ТЕРЕС

(підпис)

«29» серпня 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування системного уявлення у студентів про розвиток етнологічної науки в Україні до кінця XIX ст.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* найважливіші факти, події та процеси історичного минулого України, мати базові знання з української етнології.
2. *Вміти* аналізувати джерела та праці з історичної та етнологічної проблематики.
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Етнографічна інформація у «ПМЛ» та інших давньоруських джерелах. Етнографічна традиція в Україні в XV – XVII ст. Етнографічні знання в першій половині XVIII ст. Початок становлення української етнології як науки в останню третину XVIII ст. Українська етнологія в першій половині XIX ст. Розвиток української етнології у другій половині XIX ст.

4. Завдання (навчальні цілі): ознайомити студентів з предметом, особливостями джерельної бази, основними поняттями й науковими категоріями, які використовуються у процесі викладання дисципліни; формування вмінь студентів аналізувати головні тенденції розвитку етнологічних знань та етнологічної науки в Україні; вироблення навичок роботи з науковою літературою і комплексом джерел.

Дисципліна «Історія української етнології до кінця XIX ст.» має значний світоглядний та виховний аспект, що передбачає вироблення в професійних істориків навичок самостійних оцінок і власних суджень щодо етнополітичних, ідеологічних проблем.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати</i> давньоруські джерела та етнографічну інформацію, яку вони містять.	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>Контрольна робота з тем ЗМ 1 (тест)</i>	10%
1.2.	<i>Знати</i> пам'ятки етнографічної думки XV–XVII ст.	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>індивідуальне завдання (реферат)</i>	10%
1.3.	<i>Знати</i> особливості процесу становлення української етнології як науки у XVIII ст.	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>індивідуальне завдання (есе)</i>	10%
1.4.	<i>Знати</i> особливості процесу етнокраєзнавчих досліджень в Україні (I пол. XIX ст.)	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>контрольна робота з тем ЗМ 2 (тест)</i>	10%
1.5.	<i>Знати</i> Київські центри регіональних	<i>лекція, семінар,</i>	<i>усне</i>	20%

	досліджень та особливості процесу етнокраєзнавчих досліджень в Україні (II пол. XIX ст.).	<i>самостійна робота</i>	<i>опитування</i>	
1.6.	<i>Знати</i> видатних дослідників та основні дослідження в галузі української етнології XIX ст.	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>усне опитування</i>	20%
2.1.	<i>Вміти</i> аналізувати джерела та праці з етнологічної проблематики.	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>підсумкова контрольна робота (залік)</i>	10%
2.2.	<i>Вміти</i> аналізувати вплив історичних подій (процесу) на розвиток етнологічних знань (науки).	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>підсумкова контрольна робота (залік)</i>	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3.	1.4.	1.5.	1.6.	2.1	2.2.
Програмні результати навчання (назва)								
ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.	+	+		+	+	+		+
ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.	+	+	+	+			+	+
ПРН 18.1 Знати специфіку та регіональні особливості багатовікового процесу етно-та націотворення в Україні та провідних зарубіжних країнах.	+	+	+		+	+	+	
ПРН 18.2 Аналізувати та класифікувати етнічні конфлікти, давати етнічну характеристику міграційних процесів сучасного світу.	+	+		+			+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1. – 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.4. – 10 балів/ 6 балів.
3. Індивідуальне завдання 1: РН 1.2. – 10 балів/ 6 балів.
4. Індивідуальне завдання 2: РН 1.3. – 10 балів/ 6 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 1.1., 1.2, 1.3. – 20 балів/ 12 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 1.4., 1.5, 1.6. – 20 балів/ 12 балів.
7. Підсумкова контрольна робота Р.Н. 2.1, 2.2. – 20 балів/ 12 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: залік.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за виконання індивідуальних завдань; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях, а також бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу.

(Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік індивідуальних завдань, питання та завдання підсумкової контрольної роботи див. Навчально-методичний комплекс з даної дисципліни).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 – 4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5 – 7.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1 Етнологічні знання в Україні до середини XVIII ст.			Змістовий модуль 2 Українська етнологія в кінці XVIII – XIX ст.			Підсумковий контрольна робота / залік
40 залікових балів (максимум)			40 залікових балів (максимум)			20 балів (максимум)
Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)	Семінари	Модульний контроль	
10 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	10 максимум	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять,

оцінювання індивідуальних завдань (реферат, есе), модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи.

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість отримати від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Виконані індивідуальні завдання (реферат та есе) студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема, **Індивідуальне завдання 1** (орієнтовно до 15 жовтня) і **Індивідуальне завдання 2** (орієнтовно до 25 листопада).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 1 (реферат):**

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
- тема розкрита неповно 5-6 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1-2 бали.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті (орієнтовно перша декада вересня).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 2 (есе):**

1. глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
2. обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
3. тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування 5-6 балів;
4. робота переважно компілятивного рівня 3-4 бали;
5. розкритий лише один окремий аспект теми 1-2 бали.

Тематику есе викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті модулю (орієнтовно остання декада жовтня).

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**, зокрема, **Контрольна робота ЗМ1** (остання декада жовтня) і **Контрольна робота ЗМ2** (перша декада грудня).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

На останньому семінарському занятті з дисципліни проводиться **підсумкова контрольна робота** (2 завдання).

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 10 балів за одне завдання)

- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми 10 балів;
- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу 9 балів;
- Відповідь відображає знання фактичного матеріалу 8 балів;
- Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки 6-7 балів;
- Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми 4-5 балів;
- Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі 2-3 балів;
- Відповідь містить значні помилки елементарного рівня 1 бал.

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи, реферат, есе).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **48 балів**.

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>48</i>	<i>12</i>	<i>60</i>
Максимум	80	20	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Частина 1. Етнологічні знання в Україні до середини XVIII ст.				
1	Тема 1. Вступ.	2	-	-
2	Тема 2. Етнографічна інформація у «ПМЛ» та інших давньоруських джерелах.	1	2	10
3	Тема 3. Етнографічна традиція в Україні в XV – XVII ст.	2	2	10
4	Тема 4. Етнографічні знання в першій половині XVIII ст.	1	1	5
5	<i>Індивідуальна робота 1</i>	-	-	10
6	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест)</i>	-	1	-
Частина 2. Українська етнологія в кінці XVIII – XIX ст.				
7	Тема 5. Початок становлення української етнології як науки в останній третині XVIII ст.	2	2	5
8	Тема 6. Українська етнологія в першій половині XIX ст.	2	2	5
9	Тема 7. Київські центри регіональних досліджень та розвиток української етнології у другій половині XIX ст.	4	4	10
11	<i>Індивідуальна робота 2</i>	-	-	5
12	<i>Контрольна робота з тем ЗМ 2 (тест)</i>	-	1	-
13	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	-	1	-
ВСЬОГО		14	16	60

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – **14 год.**

Семінари – **16 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

- Борисенко В. Традиційна етнічна культура українців в історичному розвитку // Народна творчість та етнологія. 2013. № 5. С. 27 – 39.
- Горленко В., Кирчів Р. Історія української етнографії. К., 2005.
- Губицький Л. Етнічний компонент «Чтений в Историческом обществе Нестора-Летописца» (1879 – 1914 pp.) // Историчний журнал. 2003. № 1. С.52 – 56.
- Колесса Ф. Історія української етнографії. К., 2005.
- Народознавча спадщина Хведора Вовка. Книга 1. К.: ІМФЕ, 2012. 248 с.
- Народознавча спадщина Хведора Вовка. Книга 2. К.: ІМФЕ, 2012. 540 с
- Українська етнологія: Навч. посібник / За ред. В. Борисенко. К.: Либідь, 2007.

Додаткова:

- Білоус П. В. Василь Григорович-Барський: життя як мандрівка. К., 2021.

2. Білоус П. В. Паломницький жанр в історії української літератури: монографія. Житомир, 1997.
3. Гнатюк В. Видатна пам'ятка українського народознавства // Максимович М. Дні і місяці українського селянина. К., 2002. С. 9 – 24.
4. Гончаров О. П. Берлінський Максим Федорович : біобібліографічний покажчик / Київ. міськ. орг. Нац. спілки краєзнавців України; Нац. іст. б-ка України, 2020.
5. Гончаров О. П. Основи краєзнавства. К., 2021 (у співавторстві).
6. Горленко В. Ф. М. О. Максимович як етнограф (до 180-річчя з дня народження) // Народна творчість та етнографія. 1984. № 6. С. 31 – 36.
7. Зіновійв Климентій. Вірші. Приповіді посполиті. К., 1971.
8. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці». Львів, 1990.
9. Кравець О. М. Діяльність Т. Г. Шевченка в галузі етнографії. К., 1961.
10. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця. К., 1989.
11. Ломова М. Т. Етнографічна діяльність І. Франка. К., 1957.
12. Мандри Василя Григоровича-Барського по країнах Сходу з 1723 по 1747 рік / переклад з давньоукраїнської мови П. Білоуса. К., 2000.
13. Мандри Василя Григоровича-Барського на Святу Гору Афон / переклад з давньоукраїнської мови П. Білоуса. К., 2018.
14. Маслов С. И. Кирилл Транвиллион-Ставровецкий и его литературная деятельность. К., 1984.
15. Мицик Ю. А. Історія Київської Русі у висвітленні українських літописів XVII ст. Семена Галуговського та Яна Більвільського // Писемність Київської Русі і становлення української літератури. К., 1988. С. 229 – 243.
16. Романцова Н. І. Михайло Грушевський в історичній науці (1890–1934 рр.). Проблема в українській історіографії. Маріуполь: МДУ, 2019. 528 с.
17. Ставнюк О., Ставнюк В. Микола Петров: українознавець, краєзнавець, києвознавець. К.: Саміт-книга, 2020. 352 с.
18. Франко О. Федір вовк – вчений і громадський діяч. К., 2001.
19. Черниговского намесничества топографическое описание с кратким географическим и историческим описанием Малой России ... Сочиненное Действительнім Статским Советником и Кавалером А. Шафонским (...) в Чернигове 1786 года. К., 1851.
20. Шевчук В. Самійло Величко та його літопис // Самійло Величко. Літопис. Т. 1. К., 1991. С. 5 – 22.